Tribuna

Capelles i capelletes

JOSEP GIRONÈS
Escriptor

En arquitectura, es defineix una capella com una construcció de petites dimensions i encabida en una altra de mides superiors destinada al culte. En l'àmbit del Bisbat de Tortosa les podem trobar a la catedral de Tortosa o en qualsevol de les esglésies de la zona, i en podem veure de diferents tipus, bastides amb variada arquitectura i complements. Algunes estan dedicades a la custòdia del Santíssim Sagrament, a la Mare de Déu o a qualsevol sant, i totes reben una àmplia veneració per part de la feligresia.

També existeixen capelles en presons, hospitals, hospicis, palaus, castells, masos o comunitats, uns espais de culte que no tenen els mateixos drets d'una església parroquial. En referència a les capelles de les presons, 'entrar en capella' recorda la situació dels condemnats a mort que esperaven l'arribada de la seva destinació final. Altrament, 'estar en capella' s'associa amb la idea d'estar pendent d'un afer important.

Curiosament, a la Fatarella, l'ermita exempta dedicada a la Mare de Déu de la Misericòrdia rep la denominació popular de: La Capella, de ben segur a causa de la seva magnificència.

La denominació 'capelletes' es pot associar a les ínfimes construccions que acullen els episodis de la vida de Jesús i les creus

que formen part del paisatge dels nostres pobles. També són capelletes les fornícules encabides en les parets mestres d'algunes cases que contenen imatges de sants de forta arrel popular. La guerra del 1936 portà la destrucció a moltes creus i imatges de les capelletes instal·lades als pobles, per bé que darrerament algunes s'han pogut refer, amb més o menys fortuna.

Les capelletes situades en cases particulars, ja sigui a l'exterior o a l'interior dels edificis, responen tot sovint a accions de gràcies per la resolució favorable d'una situació complicada, o a prometences efectuades en situacions compromeses.

La imatge de la Mare de Déu del Carme que es mostra a la fotografia està situada a l'interior de ca Xoximot, a la Fatarella. Fou bastida en acció de gràcies perquè els paletes que treballaven en la construcció d'una gran paret que s'ensulsià no prengueren mal, just el dia de la festivitat dedicada a la Verge del Carme. Tot forma part de la història o de la microhistòria.

La paraula 'capelletes' té una accepció de gran utilització popular per definir cercles petits

A banda de definir petites construccions religioses, la paraula *capelletes* té una accepció de gran utilització popular: es tracta de reduïts grups de persones que defensen aferrissadament una part d'activitats lligades al seu cercle d'actuació.

El president Mas s'hi referia recentment. L'esperit de la capelleta podria tenir connotacions positives, si fos que les persones que les constitueixen treballessin en benefici de la col·lectivitat, més que per la pròpia satisfacció; per desgràcia, la major part de capelletes practiquen una significada exclusió de totes les persones que no formen part del seu cercle més immediat. I això no és bo.

Amb l'esdeveniment de la democràcia la ciutadania obtingué la capacitat d'associació, un fet que, a partir del moment, significà l'aparició de moltes entitats, clubs i associacions lligades a diverses activitats. La tasca de la major part d'entitats ha destacat al llarg dels anys per actuar en espais de lleure i de cultura inabastables per a les institucions públiques, amb uns resultats que han engrandit el patrimoni cultural o han desenvolupat activitats de lleure; tanmateix, les denominades capelletes s'han significat més per l'acotament de les activitats que per l'obertura de mires.

A les Terres de l'Ebre hi ha constituïdes moltes associacions, grups de persones que, en general, dediquen moltes hores a finalitats concretes de profit públic. A la majoria de pobles, aquestes associacions realitzen treballs de mèrit, mal que unes poques dediquen una part dels seus esforços a acotar les seves activitats, tancant-les de forma excloent a altres entitats i persones.

No és la finalitat d'aquest escrit senyalar ni criticar ningú, però sí fer notar que la nostra societat pot avançar més i millor amb la unió de forces que amb la segregació d'accions i pensaments. No cal denunciar ningú, per bé que les entitats que reivindiquen l'exclusivitat en actuacions culturals, les associacions que mostren conductes agressives de cara a altres associacions farien bé en analitzar el seu comportament.

Font: biblioteca.tortosa.cat